

Muligheter og utfordringer i politiets forebyggende arbeid ved bruk av SARA:SV

Teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2018

Kand.nr: 286 og 352

Antall ord: 8216

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Problemstilling	2
1.2 Avgrensning	2
1.3 Oppgavens oppbygging.....	3
2.0 Metode	3
2.1 Valg av metode.....	4
2.2 Teoretisk forankring	4
2.3 Kildekritikk	5
2.4 Forforståelse	6
3.0 Begrepsavklaring.....	6
3.1 Forebygging	6
3.2 Partnervold	7
3.3 Risikoverktøyet SARA:SV	7
4.0 Hoveddel	8
4.1 SARA:SV og SARA:V3	9
4.2 “Til døden skiller oss ad”	10
4.3 Voldshjulet	10
4.4 Tillit.....	11
4.5 Motivasjonssamtale.....	12
4.6 Hjemmebesøk.....	15
4.7 Politigeneralisten vs. politispesialisten	17
4.8 Tverretatlig samarbeid.....	20
5.0 Uttalelse fra politioverbetjent Geir Reiersen.....	21
6.0 Avslutning.....	23
7.0 Litteraturliste	24
7.1 Selvalgt pensum for begge kandidatene.....	27

1.0 Innledning

“Den som opplever vold i hjemmet kan ikke lukke døra til verden utenfor og føle seg trygg. Hjemmet blir et farlig sted, og den som skulle gi støtte og nærhet blir en trussel” (Justis- og beredskapsdepartement, 2013, s. 11).

Dette er dessverre hverdagen til alt for mange mennesker i Norge i dag. Vold i nære relasjoner er saker med stor kompleksitet og utfordrende for politiet å håndtere, nettopp fordi det ofte er snakk om en tett og sterk relasjon mellom voldsutøver og voldsutsatte. Selv om partnervold settes i fokus av både Politidirektoratet, Riksadvokaten og politikere, har vi fortsatt en lang vei å gå. I Norge kan man anslå at det er mellom 75 000- 150 000 mennesker som utsettes for vold i nære relasjoner årlig (Justis- og beredskapsdepartement, 2013, s. 11). Dette er et mye høyere tall enn det vi kan akseptere. Så hvordan kan politiet i sitt forebyggende arbeid forhindre at dette skjer? I henhold til Politiloven § 2 er en av politiets viktigste oppgaver å forebygge straffbare handlinger, og bidra til å opprettholde trygghet for borgerne (Politiloven, 1995, § 2). Hvordan kan vi nå målet om å ha et samfunn fritt for vold i nære relasjoner?

Partnervold er et omfattende samfunnsproblem som medfører både fysiske skader og psykiske problemer for den voldsutsatte. I tillegg til de umiddelbare fysiske skadene er det dokumentert klare sammenhenger mellom vold og senere fysisk og psykisk uhelse. Verdens helseorganisasjon går så langt som å si at vi står overfor et alvorlig folkehelseproblem. I regjeringens handlingsplan mot “vold i nære relasjoner” fremkommer det at mellom 20 og 30 prosent av drapene som skjer i Norge er partnerdrap (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013, s. 6-11).

På bakgrunn av dette har vi valgt å skrive om politiets forebyggende arbeid mot partnervold, ved bruk av kartleggingsverktøyet SARA:SV. Dette er en sjekkliste basert på empiri og erfaring fra Canada og Sverige. Hovedoppgaven til politiet ved bruk av SARA:SV er å forhindre ny vold ved å sette inn ulike forebyggende tiltak rundt den voldsutsatte og voldsutøver (Politidirektoratet, 2014, s. 5). I hovedsak er SARA:SV utenfor straffesakssporet, dette gir politiet mange muligheter, men også utfordringer når de skal forebygge partnervold. Partnervold er ofte gjentakende og ofrene er sårbare, som er utfordrende når politiet skal

finne tiltak for å forhindre at volden skjer igjen. Vold i nære relasjoner rokker ved den voldsutsatte fundamentale trygghet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013, s.1).

Imidlertid har det også konsekvenser for dem rundt, spesielt barn.

Det er flere faktorer som har formet vår interesse for denne bacheloroppgaven. Vi har en personlig interesse av å tilegne oss kunnskap for i senere tid iverksette gode forebyggende tiltak, bedre kvaliteten i tjenesten og kunne ivareta de voldsutsatte best mulig. Samtidig som vi ønsker å videreformidle den kunnskapen vi tilegner oss gjennom bacheloroppgaven til andre. I praksisåret har vi vært på ordensoppdrag der det har vært partnervold. Vi har begge gjennomført avhør av den fornærmede parten, og avhørene og oppdragene har påvirket oss i den grad at vi er blitt mer engasjert i partnervold-problematikken. Vi ser derfor stor nytte av å fordype oss i dette, da det er et vedvarende problem som alltid har eksistert og som fortsatt vil være et problemområdet i fremtiden. Vi har begge hatt kontakt med SARA-koordinatorer i de politidistriktene vi har hatt praksis, som har ført til økt interesse for politiets bruk av SARA.

1.1 Problemstilling

Vi har valgt problemstillingen:

Hvilke muligheter og utfordringer gir SARA:SV i det forebyggende arbeidet til politiet?

1.2 Avgrensning

Geir Aas (2013, s. 3) skriver at i 90 prosent av tilfellene er det kvinnen som er den voldsutsatte. Dette underbygger Norges offentlige utredninger, nr. 31, om retten til et liv uten vold, der de peker på at det er en klar kjønnsretning i partnervold (s.11). På bakgrunn av dette vil vi kun belyse menns vold mot kvinner i parforhold. Gjennom SARA-oppfølging av partene vil barns sikkerhet også bli ivaretatt, men i denne oppgaven har vi valgt å ikke fokusere på barn. Grunnen til dette er at barns rolle i partnervold er et vel så stort tema som partnervold i seg selv, i tillegg til at SARA:SV er en kortversjon som bare foretar risikovurdering av den voldsutsatte og voldsutøver.

1.3 Oppgavens oppbygging

I denne oppgaven vil vi gjøre rede for hva SARA:SV er, og drøfte de ulike tiltakene som politiet kan iverksette for å forebygge ny vold eller dødelig vold i nære relasjoner. For å forstå kompleksiteten i partnervoldssaker har vi redegjort for voldshjulet. Vi har i hovedsak valgt å drøfte politiets muligheter og utfordringer ved motivasjonssamtalen, hjemmebesøk og tverretatlig samarbeid. Vi har sett på i hvor stor grad tillit mellom befolkning og politi har betydning for å lykkes i partnervoldssaker. Videre har vi sett på viktigheten av ordenspatroljens arbeid som første enhet på stedet. Avslutningsvis vil vi oppsummere hva vi har kommet frem til gjennom drøftelsen.

2.0 Metode

“Metode kan beskrives som det å følge en viss vei til et mål” (Dalland, 2012, s. 114).

Sosiologen Vilhelm Aubert definerer metode slik: “En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder” (Dalland, 2012, s.196). Dalland sier at ordet teori har gresk opprinnelse og det betyr å granske eller se på noe, han sier videre at hensikten med teori er å komme fram til den enkleste og best mulig treffende beskrivelsen av virkeligheten (Dalland, 2012, s. 134).

I denne bacheloroppgaven kunne vi velge å skrive enten en teoretisk oppgave, en empirisk oppgave, et vitenskapelig essay eller en juridisk oppgave. Det gjelder å finne den metoden som gir best mulig svar på vår problemstilling. Bakgrunnen for at vi valgte å ikke skrive en empirisk oppgave var blant annet fordi det er tidkrevende og alt for omfattende for denne type bachelor. Vitenskapelig essay ville vært vanskelig å få skrevet når vi er to som skriver sammen fordi begge har ulike opplevelser med partnervold. Hadde vi valgt å skrive en juridisk oppgave, måtte vi ha endret ordlyden på problemstillingen vår. Dermed var også dette en utelukket metode.

2.1 Valg av metode

For å besvare vår problemstilling skal vi benytte oss av teoretisk metode, som også kalles et forskningslitteraturstudie. Ved bruk av teoretisk metode benytter vi oss av materiale som allerede er forsket på. En samfunnsvitenskapelig teori bygger på alle relevante fakta som er etablert gjennom tidligere forskning (Grønmo, 2015, s. 35). Ved bruk av denne metoden kan vi belyse både mulighetene og utfordringene SARA:SV har for politiet i det forebyggende arbeidet mot partnervold, og på den måten få et helhetlig bilde av risikoverktøyet SARA:SV.

2.2 Teoretisk forankring

For å finne relevant informasjon har vi blant annet søkt på følgende ord i ORIA:

“Partnervold”, “Vold”, “Familievold”, “Kvinnemishandling”, “Geir Aas”, “Per Isdal”, “Vold i nære”, “Vold i nære relasjoner”, “Vold i likeverdige og ikke likeverdige parforhold”, “Voldshjulet veileder”, “Vold i nære relasjoner”, “Politiinngrep i familiekonflikter”, “Pilotprosjekt forebygging av vold”, “SARA”, “SARA:SV”, “Tillit til politiet”, “Tverretattlig samarbeid parforhold”, “Politigeneralist” og “Menns vold mot kvinner”.

I denne oppgaven vil vi anvende politivitenskapelige og samfunnsvitenskapelige teorier.

Larsson og Granér definerer politivitenskapelige teorier slik: “Politivitenskap er det vitenskapelige studiet av politiet og andre som utfører politisær virksomhet, hvem de er, deres oppgaver og deres samfunnsrolle, hva de gjør samt effekten av dette” (2008, s. 19). Sigmund Grønmo (2016, s. 39) beskriver samfunnsvitenskapelige teorier slik:

Samfunnsvitenskapen handler om mennesker i ulike typer samfunn, ikke bare om enkeltmennesker og grupper i samfunnet, men også om samfunnet som helhet.

Samfunnsvitenskapen er basert på systematisk forskning om slike emner og omfatter de kunnskaper, teorier og metoder som utvikles i tilknytning i denne forskningen.

For å finne arbeid som bygger på slike teorier har vi blant annet anvendt tre arbeider skrevet av Geir Aas, “Politiinngrep i politikonflikter”, “Politiet og familievolden” og “Familievold som et spesialfagfelt i politiet”. Videre så har vi anvendt boken “Meningen med volden”

skrevet av Per Isdal. Vi har brukt en tekst skrevet av Helene Gundhus i boken “Innføring i politivitenskap”, og boken “I Forkant”, skrevet av Elisabeth Myhre Lie. Denne omhandler politiets forebyggende arbeid.

Vi har vært i kontakt med forsker på partnervold og psykologspesialist Solveig Karin Bø Vatnar. Hun var leder for den norske oversettelsen av SARA:V3, og gjennomgikk denne med oss samt problematikken rundt vold i nære relasjoner. Vi har også vært i kontakt med politioverbetjent på Horten politistasjon Geir Reiersen. Han var med på å etablere SARA:SV fra det var et pilotprosjekt til det ble implementert som et arbeidsverktøy i norsk politi. Både Vatnar og Reiersen er viktige informanter for vår oppgave.

Vi har forøvrig innhentet kunnskap til bacheloroppgaven gjennom politiske føringer, som handlingsplaner skrevet av regjeringen, plan- og rammeskriv fra Politidirektoratet, Stortingsmeldinger, Evalueringsrapporter fra Norges offentlige utredninger, Rundskriv fra riksadvokaten, og en SARA:SV veileder skrevet av politidirektoratet.

2.3 Kildekritikk

Det foreligger ikke store uenigheter i synet på vold i nære relasjoner blant dem som har forsket på det. Forskningen på området er dermed svært entydig. For å velge gode kilder til vår oppgave, har vi hatt fokus på kvaliteten, holdbarheten og gyldigheten. Vi ønsker å formidle kilder som er pålitelige og etterprøvbare. Et grunnleggende krav er at de må være relevante for problemstillingen (Dalland, 2012, s. 83).

Geir Aas er sosiolog og ansatt som førsteamanuensis i politivitenskap ved Politihøgskolen i Oslo. Hans forskning har ført til arbeid om familievold. Dette er arbeid fra 2009, 2013 og 2014, noe som tyder på at forskningen og innholdet er fortsatt svært relevant og relativt nytt.

Per Isdal er psykologspesialist og psykoterapeut, og var den som etablerte “Alternativ til vold” i 1987. Dette var det første etablerte behandlingstilbud for menn som har utøvd vold mot kvinner. Boken ble utgitt i 2010, så kvaliteten og gyldigheten anses fortsatt som relevant. Per Isdal er en viktig informant for vår oppgave.

2.4 Forforståelse

I denne bacheloroppgaven har vi gjort oss opp noen tanker og meninger før vi startet oppgaveskrivingen. Dette er det som kalles fordommer. “En fordom er en dom på forhånd, det betyr at vi allerede har en mening om et fenomen før vi undersøker det” (Dalland, 2012, s. 117). Uavhengig om vi prøver å ha et åpent sinn, vil vi alltid ha med oss noen tanker og meninger før en undersøkelse, og det er dette vi kaller forforståelsen (Dalland, 2012, s. 117).

Praksisåret vårt i politietaten har gitt oss en ryggsekk fylt med ulike erfaringer, mange forskjellige oppdrag og oppfatninger rundt vold i nære relasjoner. Dette kan skape både bevisste og ubevisste meninger som vi må være klar over. For å nevne et eksempel, har vi en forforståelse om at SARA:SV er et positivt forebyggende tiltak for politiet som gir mange muligheter og få utfordringer. Noe av bakgrunnen for dette er at begge har jobbet med SARA-koordinatorer som har gitt oss et godt inntrykk av politiets arbeid med SARA:SV. Vi ønsker ikke å skrive en oppgave som bekrefter vår forforståelse. Vi skal dermed søke etter både muligheter og utfordringer med risikoverktøyet SARA:SV. Vi vil være bevisst på vårt språk og fremstilling i denne oppgaven, og tilstrebe en så presis som mulig tilnærming ut i fra de kildene vi bruker.

3.0 Begrepsavklaring

3.1 Forebygging

“Å forebygge vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer” (Lie, 2015, s.19). Formålet med politiets forebyggende arbeid er å forhindre at lovbrudd oppstår, og skape tillit og trygghet hos befolkningen (Gundhus, 2014, s. 98). Politiet har et ansvar når det kommer til å forebygge partnervold, som innebærer å forhindre store menneskelige lidelser og tap av liv (Politidirektoratet, 2014, s. 18).

Kunnskapsbasert politiarbeid er en effektiv måte politiet kan jobbe forebyggende på. Å arbeide kunnskapsbasert har vært et mål i politiet i flere år (NOU 2013:9, 2013, s. 44). Ved å forebygge gjennom kunnskapsbasert metode vil arbeidet basere seg på empiri og vitenskapelig forskning, der tiltakene som iverksettes faktisk fungerer. Det handler om å gjøre en analyse av erfaring og teori (Lie, 2015, s. 312). Definisjonen av kunnskapsbasert

politiarbeid blir i norsk politi beskrevet slik: “Systematisk og metodisk innhenting av relevant informasjon og kunnskap som analyseres med formålet å kunne treffe strategiske og operative beslutninger om forebyggende og bekjempende tiltak” (NOU, 2009:12, 2008, s.185). SARA:SV er dermed et forebyggende tiltak basert på kunnskapsbasert politiarbeid.

3.2 Partnervold

Det er ulike forståelser for hva vold kan være. Per Isdal (2010, s. 35) peker på at vold inkluderer fysisk, psykisk, materiell og latent vold. “Partnervold er vold mellom ektefeller, registrerte partnere, samboere eller kjærester...”(Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2017).

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (2017, 4.mai) skiller mellom to ulike former for vold; episodisk vold og intimterrorisme. Episodisk vold er vold utøvd etter en konflikt, som ofte framkommer mindre alvorlig. Intimterrorisme er den gjentakende og systematiske volden, som ofte kjennetegner partnervold. Begreper man ofte knytter til partnervold er “regime” og “asymmetrisk maktforhold”. I politiets forebyggende øyemed er partenes følelser og avhengighetsforhold faktorer som utgjør en stor kompleksitet.

3.3 Risikoverktøyet SARA:SV

SARA:SV står for «Spousal Assault Risk Assessment Guide: Short version». Etter et pilotprosjekt der SARA-modellen i regi av politidirektoratet ble utprøvd, ble risikoverktøyet SARA:SV i 2013 implementert som en del av det forebyggende arbeidet til samtlige politidistrikter i Norge. Dette er et kunnskapsbasert analyseverktøy innen partnervold. Verktøyet skal heve kompetansen innad i politidistriktene og gjøre det interne og eksterne samarbeidet bedre (Politidirektoratet, 2014, s. 12). På den måten skal politiet få en overordnet oversikt over personer som er utsatt for partnervold i sitt distrikt.

SARA:SV er en sjekklister som vurderer risikonivået for fremtidig vold. Den gir også en indikasjon på hvor alvorlig volden kan bli og i verste fall om det er fare for liv (Politidirektoratet, 2014, s. 5). Risikovurderingen består av ti risikofaktorer hos voldsutøver og fem sårbarhetsfaktorer hos den voldsutsatte. Etter at en risikovurdering er tatt, vil det gi politiet en indikasjon på hvilke tiltak som må settes i gang for at ny vold ikke skal oppstå.

Dette følges opp med passende strategier og tiltak både av politiet og andre sentrale aktører (politidirektoratet, 2014, s. 31).

De fem første risikofaktorene hos voldsutøver kartlegger individuelle kjennetegn, som voldsmønster og holdninger som understøtter volden. De fem neste risikofaktorene kartlegger psykososiale kjennetegn. De fem siste faktorene kartlegger voldsutsattes sårbarhetsfaktorer. Dette er faktorer som kan være årsaken til at voldsutsatte ikke kommer seg ut av det voldelige forholdet (Politidirektoratet, 2014, s. 31). Ut i fra disse punktene besluttes det hvilke strategier og tiltak som bør iverksettes. Dette kalles en risikohåndteringsstrategi, som er “strategier som er resultat av en kvalifisert risikovurdering, og som utgjør en spesielt løsningsorientert og trygghetsskapende innsats overfor voldsutsatte og voldsutøver” (Politidirektoratet, 2014, s. 10).

4.0 Hoveddel

Etter at SARA-prosjektet ble en del av det norske politiet i 2013 har man omsider fått en enhetlig behandling av partnervold. Dette har ført til at politiet kan tilby tettere oppfølging, ikke bare av den voldsutsatte, men for hele familien. I sin veileder ved bruk av SARA:SV skriver Politidirektoratet (2014, s. 60) at det absolutte målet er å “utlede både kortsiktige og langsiktige strategier og tiltak som gjør at et partnervoldsforløp faktisk opphører”. Det er utarbeidet forskjellige risikohåndteringsstrategier i det forebyggende arbeidet til politiet. Det innebærer blant annet motivasjonssamtale, hjemmebesøk og tverretatlig møte. Spørsmålet er om politiet utnytter de gode mulighetene de har gjennom SARA-modellen, og hvordan utfordringene håndteres.

For at politiet skal kunne forebygge partnervold er kunnskap og kompetanse innenfor feltet en helt vesentlig forutsetning for å lykkes (Politidirektoratet, 2014, s. 18). Dette innebærer å “iverksette gode forebyggende tiltak, bedre kvaliteten i tjenestene for å ivareta voldsutsatte, gjennomføre domstolsbehandling, og bidra til at voldsutøver får nødvendig hjelp” (Politidirektoratet, 2014, s. 18). Dette er nøkkelfaktorer for at politiet skal kunne gjøre et godt forebyggende arbeid innen partnervold, og derfor er SARA:SV et viktig hjelpemiddel i politiets hverdag. Basert på erfaring vil tidlig forebygging mellom et par redusere eller forhindre vold (Politidirektoratet, 2014, s. 18). Dermed er det viktig på et tidlig tidspunkt å ta

tak i problemet, selv om det bare er snakk om tendenser til vold. Dette innebærer at ved å være årvåken og frempå, vil det forebyggende arbeidet til politiet innen partnervold ha positiv virkning på lang sikt. Psykologspesialist Vatnar understreker viktigheten av å ta sakene på alvor når noen kontakter dem med bekymringer om vold. Det må foretas et strukturert og systematisk arbeid med voldsrisikovurdering og risikohåndtering (LDO/KS¹, 2014).

4.1 SARA:SV og SARA:V3

SARA:SV er ikke et skreddersydd verktøy for politiet, men et verktøy det norske politiet har valgt å ta i bruk, til likhet med noen krisesentre. SARA:SV er en kortversjon av SARA, der SARA:SV benytter seg i stor grad av sjekklister. I så måte dekker ikke kortversjonen alle behov like godt. På den andre siden er ikke den fulle versjonen hensiktsmessig for politiet å ta i bruk, ettersom den ikke vil være like anvendelig på alle punkter. Her gjelder det å finne den beste modellen for det norske politiet.

SARA-modellen er som nevnt et verktøy basert på andres land forskning og erfaring. En konsekvens av dette kan være at det ikke er like anvendelig og tilpasset for Norge. Sverige og Canada er imidlertid velutviklede land, som vi har mye til felles med. Det er utarbeidet en versjon 3 av SARA, kalt SARA:V3. Denne versjonen er et resultat av 21 års erfaring, forskning og utvikling på partnervold (SIFER, 2017). Ifølge Vatnar (2018) vil denne versjonen mest sannsynlig bli brukt i de alvorligste partnervoldssakene i fremtiden, fordi den omfatter mer enn bare en sjekklister. I denne versjonen får også barn for første gang en egen risikovurdering. Dette har Canada blitt inspirert av, og nå implementert i sitt arbeid. Dette viser at SARA-modellen stadig er i forbedring og utvikling, noe som er svært positivt.

Under arbeidet med bacheloren stilte vi oss spørsmålet om hvorfor Norge ikke bruker sine egne erfaringer mer for å utvikle SARA-modellen, da spesielt med tanke på Per Isdal sitt arbeid. Psykologspesialist og psykoterapeut Per Isdal har arbeidet lenge med partnervold i Norge, og var den som etablerte alternativ til vold. I så måte sitter han på en mengde informasjon og kunnskap rundt de norske forholdene. Dette er imidlertid kun erfaringsbasert og ikke forskningsbasert materialet. Vatnar (2018) forklarer at SARA:SV skal baseres på både erfaring og forskning. Erfaring i seg selv er ikke nok. Derfor vil ikke denne erfaringen alene kunne anvendes i utviklingen av SARA som modell. Det kan på bakgrunn av dette tenkes at mye nyttig informasjon ikke blir benyttet.

¹ Likestillings- og diskrimineringsombudet og krisesentersekretariatet

4.2 “Til døden skiller oss ad”

Vold i parforhold er et alvorlig problem, noe som blir gjenspeilet i drapsstatistikken. I 2017 ble det i Norge registrert 25 drapssaker, med 25 ofre (Kripos, 2017). Ni av disse ofrene var ekspartner eller partner med gjerningsperson. Dette vil si at over en fjerdedel av drapene i Norge er partnerdrap. I tabellen under ser vi at det ikke er store svingninger i antall drap per år. Dette er med på å bekrefte vår antakelse om at partnerdrap er et vedvarende problem. Tabellen viser en halvering av antall drap fra SARA:SV ble implementert i 2013 til året etter. Dette kan vi imidlertid ikke si er et direkte resultat av implementeringen, grunnet mørketall og kompleksiteten i sakene. Likevel kan de gi oss en indikasjon på en viss effekt ved SARA-oppfølgning.

Registrerte partnerdrap i perioden 2008–2017, fordelt etter offerets kjønn

Kjønn	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Sum 08-17
Kvinne	6	5	6	4	7	12	6	9	6	8	69
Mann	-	1	1	1	1	3	2	1	1	1	12

4.3 Voldshjulet

Voldshjulet kan være et verktøy for å forstå kompleksiteten av vold i nære relasjoner. Voldshjulet er delt i tre ulike faser som utgjør en syklus som gjentas. Dersom det ikke settes iverk ulike midler og tiltak for å stoppe volden, vil syklusen fortsette (Politidirektoratet, 2008, s. 9). Den første fasen er “spenningsfasen”, der spenningen bygger seg opp, altså like før volden oppstår. Her ligger hovedtyngden av den psykiske volden (Politidirektoratet, 2008, s. 9). Den andre fasen viser til selve voldsutøvelsen. I denne fasen er det lett å samarbeide med den voldsutsatte, og det er ofte her ulike beskyttelsestiltak og pågripelser finner sted. Den tredje fasen er tiden etter voldsutøvelsen, som kan kalles “hvetebrødsdagene”. I denne fasen gir voldsutøver gjerne løfter om at det aldri skal skje igjen, og prøver å vinne tilbake voldsofferet (Meling, 2015). Det som kan virke frustrerende for ulike hjelpeapparater er at påtalebegjæringer trekkes, besøksforbud blir opphevet og voldsalarmer innleveres i denne

fasen (Politidirektoratet, 2008, s. 9). Det er denne siste fasen som gjør det vanskelig for voldsoffer å bryte ut.

Det er den psykologiske bindingen mellom overgriper og offer som gjør det vanskelig å bryte forholdet, dette kalles medavhengighet (Aas, 2014b, s. 63). Medavhengighetsaspektet er det som skiller vold fra partnervold. Vold fra en du har nær røkkes ved den voldsutsattes fundamentale trygghet, selvfølelse og selvrespekt. Det er ofte sosiale, økonomiske og familiære bånd som gjør det vanskelig for en voldsutsatt å bryte ut av forholdet. For å eksemplifisere medavhengigheten kan vi se på kvinners atferd, og hvordan hun tilpasser seg og finner strategier for å overleve hverdagen. Gjennom sin egen atferd prøver hun å endre eller påvirke mannens atferd, for å oppnå en kontroll og forutsigbarhet ovenfor egen livssituasjon (Politidirektoratet, 2008, s. 11).

Som nevnt skjer volden ofte gjentatte ganger i bestemte mønstre, som fører til en normalisering av voldsbruken. Normalisering vil si “å oppleve eller gjøre et fenomen så vanlig eller påfallende at det ikke er noen grunn til å problematisere det” (Isdal, 2010, s. 233). Dette kan være en faktor for at voldsofferet ofte blir værende, eller lar være å anmelde. Normalisering av volden skjer gradvis, og voldsofferet går ofte gjennom en normaliseringsprosess. I og med at volden blir en del av hverdagen til de voldsutsatte, er det vanskelig for politiet å avdekke denne type kriminalitet og terskelen for å anmelde blir også langt større ettersom dette er “normalen”.

Man kan se på voldshjulet som både et hinder og mulighet for endring, alt ettersom hvilken fase politiet griper inn. I fase to har politiet en god mulighet for å gripe inn, fordi her skjer voldsutøvelsen, og kvinnen kan være samarbeidsvillig med politiet og selv ønske og se behovet for endring i sin livssituasjon. I fase tre kan det være vanskelig å se behovet for dette fordi det kan være vanskelig å bryte ut av mønstre og vaner, og den psykologiske bindingen mellom voldsutøver og voldsutsatt utgjør en stor kompleksitet.

4.4 Tillit

For at politiet skal lykkes i sitt arbeid med SARA:SV, er tilliten de voldsutsatte og befolkningen forøvrig har til politiet helt avgjørende og nødvendig. Vi tenker at tillit er

grunnmuren for alt videre arbeid. Tillit er imidlertid ikke noe som kommer av seg selv, men som hele tiden må jobbes med. Som kriminolog Eidheim (2010, s. 91) skriver, kan politiets manglende forståelse eller engasjement for voldsutsatte kvinner svekke tilliten kvinnene har til politiet, og dermed gjøre det utfordrende for politiet å skape en god relasjon med den voldsutsatte. I Eidheim sin evaluering av kvinner som lever på sperret adresse, viste det seg at kvinnene var ganske entydig i sin kritikk av politiet. Til tross for at kvinnene bodde på ulike adresser i hele Norge, så var den gjentakende kritikken at politiet var nedlatende og lite imøtekommende. Kvinnene følte at de ikke ble tatt på alvor som voldsutsatt.

Vibeke Lund (1992) har intervjuet voldsutsatte kvinner i Oslo som har opplevd politibesøk i forbindelse med vold fra partneren. Det som går igjen i studien er avstanden mellom kvinnenes behov og politiets fremgangsmåter. Kvinnene ønsket først og fremst forståelse og omsorg, og en bekreftelse på at politiet var på deres side. De ønsket seg noe fra politiet som ville brutt med politiets prinsipp om objektivitet.

Eidheim (2010, s. 94) refererer til Grimsrud og Poverud (2000) da hun skriver hvilke evner en profesjonell utøver bør ha for å skape en tillitsfull relasjon. Det er snakk om kompetanse, forståelse, selvkontroll og omsorg. I tillegg er egenkontroll over eget liv en viktig faktor. Det er ingen hemmelighet at politiets hovedansvar er kontroll, hindre ny kriminalitet og yte hjelp og service. Dette er en viktig faktor som i negativ forstand kan påvirke politiets evne til å vise omsorg (Eidheim, 2010, s. 95). Politiet er opplært til å tenke på objektivitetskrav, beviser, straffesak og rettsikkerhet (Aas, 2014b, s. 58). Dette er klart en utfordring selv om politiet i større grad de senere årene har blitt flinkere til å vise forståelse for den voldsutsattes situasjon (Aas, 2014b, s. 43). Vinner politiet den voldsutsattes tillit, vil dette gi politiet en større mulighet til å få den voldsutsatte med på laget med å bryte ut av det voldelige forholdet. Politietaten er generelt helt avhengig av tillit for å kunne løse sine oppgaver (Aas 2009, s. 296).

4.5 Motivasjonssamtale

På Stovner politistasjon ble SARA:SV implementert som en del av det praktiske politiarbeidet som et pilotprosjekt, før det ble implementert i samtlige politidistrikter. Undersøkelser fra Stovner, herunder av motivasjonssamtaler ga gode resultater. Mange av de

voldsutsatte som hadde vært inne på motivasjonssamtale ga uttrykk for at dette “reduerte deres avmakt for politiet og den vanskelige situasjonen som de befant seg i” (Aas, 2014b, s. 186). Om risikoen for fremtidig vold er høy eller ekstrem skal begge parter tilbys en motivasjonssamtale.

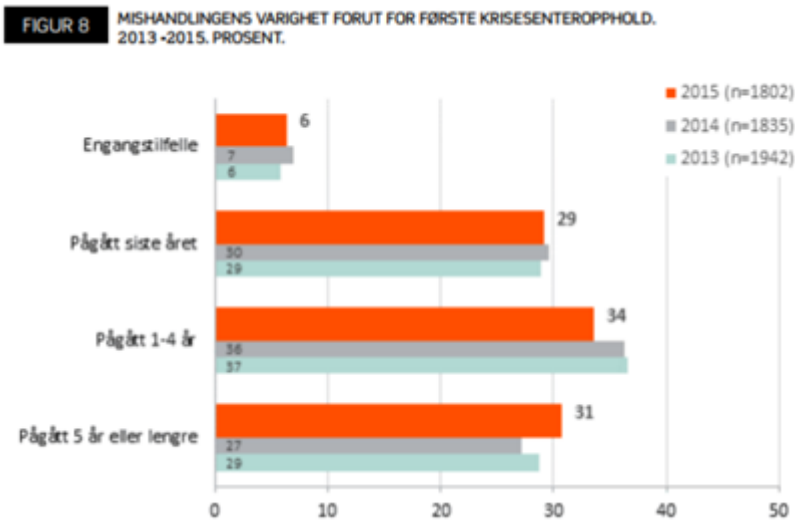
Motivasjonssamtalen er et kartleggingsverktøy som utføres av den SARA-ansvarlige på stasjonen, og den retter seg både mot voldsutøver og den voldsutsatte (Politidirektoratet, 2014, s. 42). Samtalen bygges på frivillighet og er helt utenfor straffesakssporet. De frivillige tiltakene er knyttet til Politiloven §§1 og 2 (Politidirektoratet, 2014, s. 43). Samtalen gir politiet en unik mulighet til å forebygge ved å komme tettere inn på voldsutøver og den voldsutsatte, der målet er å skape kontakt og motivasjon gjennom tillit. Det stilles derfor høye krav til den som gjennomfører motivasjonssamtalen. Mulighetene samtalen gir må gripes, selv om den byr på utfordringer.

At motivasjonssamtalen er basert på frivillighet kan i seg selv virke avskrekkende for voldsutøver og den voldsutsatte. Dette gir politiet en mulighet til å bli kjent med partene. Ved at det ikke er tvang, kan det være lettere å skape tillit mellom SARA-ansvarlig og voldsutsatte eller voldsutøver, som igjen gir en inngang til god kommunikasjon. På den andre siden kan frivilligheten til oppmøte føre til at partene ikke møter til avtalt tid. Dette kan være frustrerende og tidkrevende for polititjenestepersoner, som ofte legger mye tid og arbeid i slike motivasjonssamtaler. Det vil gi en begrensning i hva polititjenestepersonen kan gjøre videre.

En annen utfordring er hvordan en polititjenesteperson kan skape endringsvilje hos den voldsutsatte eller voldsutøver. Samtalen er et verktøy for å finne fram til voldsutøver og voldsutsattes livssituasjon og endringsvilje (Politidirektoratet, 2014, s. 43). Endring av en livssituasjon og oppførsel er krevende. Det er ofte snakk om internaliserte normer, vaner og holdninger som ligger til grunn. Det er dermed viktig å få personen selv til å ønske en endring, ved at det foreligger et indre driv hos vedkommende (Politidirektoratet, 2014, s. 44). Dette er en utfordring for politiet, og det er derfor viktig med den rette kompetansen og erfaringen hos SARA-ansvarlig.

Krisesenteret har utarbeidet en prosentvis oversikt over mishandlingens varighet i 2015. Statistikken viser at vold i parforhold i de færreste tilfellene er et engangstilfelle, og at det i

mange tilfeller har pågått i flere år. Ser man på tall fra 2015 var kun 6% av volden et engangstilfelle, mot 31% der volden hadde pågått fem år eller lengre (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016).

Vatnar (2018) viser til forskning når hun forklarer at volden i de fleste tilfeller blir grovere og grovere. Å vise til statistikk og forskning kan være med på å underbygge det vi vil formidle til partene i en motivasjonssamtale. Dette kan gi politiet en mulighet til å bli tatt på alvor. Vi tenker at dette kan motivere kvinnen ytterligere til å bryte ut av forholdet, og muligens bevisstgjøre mannen på hvordan partnervold utvikler seg. Dette kan også motivere han til å ta tak i sine problemer og gå i behandling.

Det er kun kompetente SARA-ansvarlig som kan gjennomføre en motivasjonssamtale. Det stiller dermed høye krav til tjenestepersonen. En vesentlig faktor er at tjenestepersonen klarer å stille seg nøytral i forkant av samtalen, og har en grunnleggende positiv holdning til at både voldsutsatte og voldsutøver har midler og ressurser det er mulig å spille på (Politidirektoratet, 2014, s. 44). Samtidig som tjenestepersonen skal være nøytral og objektiv, er det viktig å vise empati. Empati er “evne til å identifisere, forstå og anerkjenne gyldigheten av andres følelsesmessige tilstand og reaksjoner” (Malt, 2015). Dette vet vi kan være utfordrende med tanke på at en polititjenesteperson har noen grunnleggende verdier og holdninger om f.eks. vold, og voldsutøver har gjort handlinger som strider mot dette. I disse tilfellene er det ekstra viktig å ha evnen til å vise empati, for nettopp å oppnå kontakt og tillit hos voldsutøver. Det

er viktig å appellere til de rette kvalitetene hos vedkommende, for å forsøke å få med voldsutøver og voldsutsatt til å bidra til refleksjon. De må inkluderes for å finne og identifisere problemene, og hvilke tiltak som bør gjøres i henhold til deres situasjon. “Det er tjenestepersonellets personlige egenskaper og yrkeserfaring som er det viktigste “verktøyet” for gjennomføring av samtalen” (Politidirektorater, 2014, s. 43).

En annen utfordring for polititjenestepersonen kan være å skille motivasjonssamtale fra avhør. Det er viktig at SARA-arbeiderne legger fra seg noen av avhørsteknikkene. Samtalen er ikke ment som noe alternativ til straff, eller terapi, men en mulighet for politiet å finne vedkommendes endringsvilje og få innsyn i deres livssituasjon (Politidirektoratet, 2014, s. 43). Dersom samtalen imidlertid nevner noe som har betydning for straffesaken, skal den avbrytes og overføres til et avhør. I avhør ønsker ofte polititjenestepersoner å finne et straffebed, og lete etter skyld eller uskyld, men motivasjonssamtalen er i forebyggingssporet, og ikke i straffesporet (Politidirektoratet, 2014, s. 45).

4.6 Hjemmebesøk

I de tilfeller risikoen for fremtidig vold er høy eller ekstrem eller det er risiko for alvorlig/dødelig vold gjennomføres det både meldte og uanmeldte hjemmebesøk. Dette anbefales utført av uniformert ordenspatrolje, og unntaksvis av sivilt personell (Politidirektoratet, 2014). Tanken bak hjemmebesøket er å forebygge fremtidige voldshandlinger, men også å fange opp om det har skjedd nye voldshendelser som ikke er rapportert til politiet (Aas, 2014b, s. 187). Politidirektoratet sin SARA:SV veileder (2014, s. 57) presiserer at “hjemmebesøket skal være løsningsorientert og bidra til større trygghet og oppheving av risikosituasjonen”.

Det som er viktig å tenke på når man utfører uniformert hjemmebesøk er at det kan bære med seg en stigmatiserende effekt. Stigmatisering handler om å tilegne et individ eller en gruppe et spesielt kjennetegn som ofte avviker fra andre (Goffman, 2010, s. 19). Ved gjentagende hjemmebesøk av uniformert politi kan naboer og andre få et visst inntrykk av de som bor på adressen. Politibesøk kan ofte assosieres med noe som avviker fra det normale, og det unormale og ukjente er noe folk flest velger å ta avstand fra. Dette kan føre til at naboer distanserer seg fra familien, og dette kan være spesielt vanskelig da de allerede er i en sårbar

posisjon. I tillegg kan det skape nysgjerrighet, da naboer vil vite hva som har skjedd. I så måte vil dette bli en ekstra belastning for voldsutsatte og eventuelt familien. Likevel er det viktig at hjemmebesøk gjennomføres. Politiet bør ta en vurdering i hvert enkelt tilfelle om de skal være uniformert eller ikke. Dette for å etterstrebe minst mulig stigmatisering.

Hjemmebesøk skal skape en trygghet hos den voldsutsatte, men også gi voldsutøver en følelse av at politiet følger med, noe som kan forhindre ny vold. Det gir politiet en gylden mulighet til å forebygge og avdekke ny partnervold. Selv om den voldsutsatte ikke nødvendigvis bor med voldsutøver, vil politiet kunne avdekke om det har skjedd endringer siden forrige besøk (Politidirektoratet, 2014, s. 41). Hjemmebesøk gir politiet en mulighet til å jobbe proaktivt, som sjelden har blitt brukt i politiets arbeid mot partnervold før SARA:SV ble implementert i Norge (Aas, 2014a, s. 68). Proaktivt politiarbeid blir sett på som problemorientert politiarbeid (POP) og har stått sentralt i Skandinavia de siste 20 årene (Gundhus, 2014, s. 197), “POP beskriver en systematikk som går ut på å kartlegge og analysere problemer, sette i verk tiltak og evaluere disse” (Gundhus, 2014, s. 197). Dette er en samfunnsvitenskapelig metode som skal redusere kriminalitet og forebygge gjentatt kriminalitet. I så måte er hjemmebesøk en mulighet å få større kjennskap til problemet slik at politiet blir bedre rustet til å ta gode, profesjonelle beslutninger i sitt forebyggende arbeid mot partnervold.

Hjemmebesøket gir politiet mange “gratis” opplysninger som de bør være oppmerksomme på. Dette kan eksempelvis være informasjon om hvem som er på adressen, hvordan det ser ut i hjemmet og om den voldsutsatte har nye sår eller blåmerker. Det vil også være viktig å vurdere den psykiske og fysiske tilstanden til voldsutsatte. Ved enkelte tilfeller kan hjemmebesøket føre til at det avdekkes nye straffbare forhold, som selvfølgelig må bringes videre i etterforskningssporet. Fremkommer det forandringer hos den voldsutsatte eller voldsutøver skal det tas i betraktning med tanke på ny risikovurdering.

Risikovurderingen er “ferskvare”. Det er en dynamisk prosess, som hele tiden er i endring. Det betyr at om politiet avdekker ny vold, skal det gjennomføres en ny initiell risikovurdering og det skal utarbeides nye risikohåndteringsstrategier (Politidirektoratet, 2014, s. 41). Dette kan både være utfordrende å oppdage, men også tidkrevende å få gjort hvis en gjentatte ganger må foreta nye vurderinger. Da gjelder det for politiet å være oppmerksomme og i forkant i sitt arbeid.

Terskelen for å snakke ærlig til politiet hjemme kan være noe lavere enn på et avhørsrom på politistasjonen. I og med at den voldsutsatte er i kjente omgivelser, kan det skape en trygghetsfølelse og dermed en bedre arena for samtale. Dette kan gi den voldsutsatte en følelse av tillit, som igjen fører til ærlighet. Dette forutsetter at politipatruljen som er på stedet kan jobben sin, og vet hva de skal snakke om. Dette bringer oss videre på en mulig utfordring. Ikke alle på ordenstjenesten er like trygge på, engasjert, eller har fått god nok opplæring i SARA:SV. Dette vil være en naturlig problemstilling, fordi ordenspatruljen er generalister som skal kunne litt om mye (Aas, 2014a, s. 76). Da er det viktig med god dialog mellom den SARA-ansvarlige og patruljen på forhånd, slik at de er godt forberedt. Et spørsmål det kan være fornuftig å stille, er om besøket burde blitt gjort av den SARA-ansvarlige som faktisk har kontroll på saken, og som gjerne kjenner partene bedre enn en tilfeldig ordenspatrulje.

Meldte hjemmebesøk kan by på utfordringer, da med tanke på at voldsutøver og den voldsutsatte kan ha forberedt seg på besøket. Da vil det være viktig for patruljen å være ekstra årvåkne med tanke på at de kan holde en fasade for å skjule at ny vold har oppstått, og at forholdet forøvrig ikke er i forbedring.

4.7 Politigeneralisten vs. politispesialisten

Det hviler et stort ansvar på ordenspatruljen som i mange tilfeller er først på stedet der det har oppstått vold i nære relasjoner. Patruljens informasjonsinnhenting og rapportskrivning har stor betydning for kvaliteten på risikovurderingen som skal tas, og den videre etterforskningen. Ordenspatruljen kan også initiere akutte nødvendige beskyttelsestiltak som pågrepelse og bortvisning, for å unngå at nye straffbare forhold skjer etter at patruljen har dratt. Når det kommer til vold i nære relasjoner settes det relativt høye krav til patruljens vurderingsevne og handlekraft (Politidirektoratet, 2014, s. 55-57). Kompleksiteten i partnervoldssaker kan i mange tilfeller gjøre politiets arbeid på stedet vanskelig, og kan by på utfordringer på en rekke plan (Aas, 2014a, s. 58).

Den voldsutsatte kvinnen har gjerne levd i et undertrykkende voldelig forhold i mange år uten at noen vet om det. Det er skam og skyldfølelse inni bildet, der båndene mellom partene er

sterke og vanskelig å forstå. I slike tilfeller skal politipatruljen på kort tid forsøke å trenge gjennom, prøve å forstå, vise omsorg, motivere, men også få frem detaljer fra hendelsen. Dette er forøvrig detaljer som for den voldsutsatte kan virke helt uvesentlig (Aas, 2014a, s. 58). Politioverbetjent og familievoldskoordinator i Oslo politidistrikt Dag Simen Grøtterud, har jobbet med familievoldssaker i over 15 år. Han ser viktigheten av at hver enkelt politibetjent må være trygge på de oppgavene som skal utføres for å få til et godt møte med den voldsutsatte. God kommunikasjon er nøkkelen til å lykkes sier Grøtterud (LDO/KS, 2014).

Den gjentakende kritikken mot politipatruljen er imidlertid at de i liten grad forstår eller forholder seg til den vanskelige situasjonen de er i (Aas, 2014a, s. 60). Dette er en kjent utfordring som igjen kan skape den videre kontakten med politiet og SARA-oppfølging vanskelig, fordi den voldsutsattes første møte med politi var dårlig. For å ta tak i denne utfordringen har det blitt laget en egen sjekkliste kalt “mini SARA”, som politipatruljen skal ha med seg under utrykning. Tanken er å få et bilde av trusselsituasjonen så tidlig som mulig. Sjekklisten skal være til god hjelp for ordenspatruljen, fordi det vil hjelpe dem å avdekke det som anses som viktigst i en tidlig fase (Aas, 2014a, s. 67). Grøtterud peker også på at rettssikkerheten til den voldsutsatte vil bli enda bedre jo bedre straksetterforskningen er (LDO/KS, 2014). Om ordenspatruljen faktisk tar i bruk “mini-SARA” er et annet spørsmål man kan stille seg.

Dem som jobber på ordensavdelingen er tjenestepersoner utdannet som generalister, de skal kunne litt om alt (Aas, 2014a, s. 76). I dag utdannes det familievoldskoordinatorer som en form for spesialisering av politirollen. Det krever rett og slett tilleggskompetanse. Dette kan igjen være en av årsakene til at politipatruljen føler avmakt, blir frustrert og oppgitt fordi de ikke mestrer eller har nok kunnskap om den kompleksiteten familiekonflikter fører med seg (Aas, 2014a, s. 68-78). Grøtterud sier at familievold er et spesialfelt som krever særskilt kompetanse. Dette gjelder både for politi og påtalemyndighet. Han ser viktigheten av at familievold utpekes som et satsningsområde, og da helt fra øverste hold til hver enkelt politibetjent. Videre sier han at robuste fagmiljøet som har god samhandling er helt nødvendig for å forebygge familievold (LDO/KS, 2014). På bakgrunn av det Aas og Grøtterud sier er det kanskje ikke så rart at ordenspatruljen ikke mestrer møtet med fornærmede i partnervoldssaker.

For å gjøre noe med denne avmakten og frustrasjonen politibetjentene på ordenspatruljen føler når de reiser på familievoldssaker, har det vært snakket om å øremerke egne patruljer som skal ha ansvaret for å rykke ut på vold- og overgrepssaker. Dette byr imidlertid på en del praktiske utfordringer med for mange svakheter til at det er realistisk å iverksette. Det vil for eksempel være uhensiktsmessig å sende en patrulje som kun tar vold- og overgrepssaker til et åsted, hvis en annen patrulje er mye nærmere åstedet. Dette vil spesielt vise seg i mindre urbane og langstrakte strøk. Det kan også være greit å nevne at på mindre steder er det som regel bare en ordenspatrulje på i helgene og man vil ikke ha denne muligheten. I byene vil utfordringen være at pågangen av saker er større, og det skjer gjerne flere vold- og overgrepssaker samtidig, noe som vil være ressurskrevende både med tanke på bemanning og økonomi (Aas, 2014b, s. 79).

Det er klare utfordringer for ordenspatruljen i møte med mennesker som er blitt utsatt for vold av sin partner. Mange som jobber i ordenstjenesten er glad i action, og det å ta raske beslutninger på akutte problemer er en del av hverdagen. Raske beslutninger er ikke like lett å ta i komplekse familiekonflikter (Aas, 2009, s. 127). Det er en rekke forklaringer på hvorfor nettopp slike konflikter er så vanskelig for ordenspatruljen å håndtere. Aas (2009, s. 295) nevner blant annet vanskelige avveininger og konfliktfylte problemstillinger, ofre som i det ene øyeblikket ønsker hjelp, og i det andre ikke ønsker hjelp. Han nevner også at unge polititjenestemenn ofte kan mangle hovedtyngde, erfaring, autoritet, legitimitet i å veilede, gi råd og ikke minst mekle mellom partene som har nære relasjoner til hverandre.

Basert på studien, "Politiet og familievolden", mener Aas (2014b, s. 61) at det "åpenbart" foreligger stor avstand mellom politi og voldsoffer. Avstanden oppstår fordi politiet fokuserer på enkelthendelser og tidspunkter, der den voldsutsatte er mer opptatt av å fortelle sin helhetserfaring. En annen faktor som spiller en rolle for hvor godt ivaretatt den voldsutsatte føler seg, er hvor mye hver enkelt polititjenesteperson involverer seg i familiekonflikter. Dette er personavhengig der noen interesserer seg mer for det enn andre (Aas, 2009, s. 297). Med tanke på det store spekteret av hendelser politiet jobber med, er det naturlig at tjenestepersonene finner sitt felt de "brenner" litt ekstra for. Grøtterud (LDO/KS, 2014) peker på to viktige punkt for å bekjempe vold i nære relasjoner; kompetanseheving og etablering av god samhandling med øvrige instanser. På bakgrunn av dette vil vi nå gå nærmere inn på politiet sitt tverretatlige samarbeid med andre instanser.

4.8 Tverretatlig samarbeid

I Politilovens § 2, nr. 6 står det at politiet skal “samarbeide med andre myndigheter og organisasjoner tillagt oppgaver som berører politiets virkefelt så langt regler gitt i eller i medhold av lov ikke er til hinder for dette” (Politiloven, 1995, § 2). Tett lokalt og distriktsdekkende samarbeid er nødvendig for at politiet kan ta i bruk SARA:SV (Politidirektorater, 2014, s. 19). Tverretatlig samarbeid er helt nødvendig for å iverksette de beste tiltakene for voldsutøver og voldsutsatte, både akutte og langsiktige. Det gir politiet større mulighet til å forebygge ny kriminalitet, og dekke voldsutsattes og voldsutøvers behov. Ved å samarbeide med andre etater, kan man tilby mer helhetlig hjelp. En forutsetning for at dette skal fungere er at det forankres i formell struktur, slik at de ansatte er trygge på at samarbeidet blir en prioritet og at det foreligger etablerte samarbeidsrutiner (Lie, 2015, s.111).

I Norges offentlige utredninger, nr. 31, om retten til et liv uten vold, viser utvalget til to kriterier som må være tilstede for at samarbeidet skal lykkes: hjelpen må være tilgjengelig og den må være kompetent. Ved at det skal være kompetent vil si at hjelpetilbudet har den kompetansen rundt vold i nære relasjoner som det kreves og trengs. At hjelpen er tilgjengelig vil være at den er der når det trengs, at det ikke er for lang ventetid og er tilpasset brukerens behov. Utvalget trekker frem noen utfordringer rundt tverretatlig samarbeid:

For det første kan slikt samarbeid føre til at ansvaret for sakene pulveriseres, fordi ingen etat har det helhetlige ansvaret. Profesjonsmotsetninger og ulike fagkulturer ble også trukket frem som mulige bremser for samarbeid. Også ulike taushetspliktsregler ble trukket frem som en hindring for informasjonsutveksling. Likeledes gjelder mangel på ressurser, tid og kunnskap, samt manglende tradisjoner for tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid (NOU 2003:31, 2003, s. 189).

Som nevnt over er taushetsplikten en utfordring, dette kommer av at de ulike sektorene har ulik taushetspliktsregler. Taushetsplikten til politiet kan ses på som noe mildere enn de andre etatene. Dette kan være en utfordring for politiet fordi de kan oppleve at arbeidet stagnerer, fordi utlevering av opplysninger fra for eksempel helsevesenet eller krisesenteret har en høyere terskel.

Politiet er ofte den første offentlige aktøren som blir kjent med et problem, i så måte får de en slags portvakt-rolle, der de må henvise problemene videre til andre yrkesgrupper (Aas, 2009, s.79). Ut ifra hvilken merkelapp politiet setter på problemene, vil videre ha betydning for hvilke andre aktører som blir kontaktet (Aas, 2009, s. 297). Det er dermed en viktig forutsetning at politiet er klar over hvilke samarbeidspartnere som kan være aktuelle, og deres viktige rolle for å iverksette tiltak.

Det tverrfaglige arbeidet gir politiet en mulighet til å benytte sin autoritet som et middel for å iverksette tiltak. Dette blir blant annet eksemplifisert i boka "Politiet og familievolden", der Geir Aas intervjuet politibetjenter. Den ene betjenten sa at ved bruk av deres politiautoritet kunne de påvirke de andre instansene til å iverksette tiltak raskere. I mange tilfeller måtte politiets innsats til for at ofrene skulle bli hørt (Aas, 2014b, s. 152). Dette er også noe Lie (2015, s. 116) påpeker i sin tekst: "Politiet oppfattes ofte som en autoritet i det tverrfaglige samarbeid". Dette gir politiet en god mulighet til å påvirke andre instanser i positiv retning for å få fortlgang i ulike tiltak.

Aas (2010, s. 154) peker videre på at de ulike instansene har ulike mål og ansvarsområde. Samtidig som politiet skal være en hjelpende virksomhet, så har politiet en plikt om å straffe ulovlig atferd. Politiet kan i enkelte tilfeller se straff som et forebyggende tiltak, mens andre instanser synes det er viktigere med tiltak som faktisk endrer atferden til gjerningspersonen, som for eksempel sinnemestringskurs. Det at ønskene til de ulike instansene ikke alltid er i overensstemmelse, kan føre til utfordringer både i kommunikasjon og løsning av situasjoner. Tillitt og respekt mellom etatene er nødvendig komponenter for et godt samarbeid. Mangel på tillit og respekt skaper utfordringer for et godt tverretatlig samarbeid. Dette kan for eksempel vise seg ved at barrieren for å spør om hjelp og tips øker, som igjen kan føre til et dårligere tilbud for den voldsutsatte og voldsutøver.

5.0 Uttalelse fra politioverbetjent Geir Reiersen

Reiersen forklarer at SARA:SV er en svært viktig faktor i forhold til politiets forebyggende arbeid mot partnervold. Hensikten med SARA:SV er å forebygge gjentatt vold, men samtidig forhindre at alvorlig og potensielt dødelig vold inntreffer. Det er på bakgrunn av

risikovurderingen at politiet er i stand til å fatte de riktige forebyggende tiltakene i enhver sak. SARA:SV gjør det mulig å kartlegge alt på en mer systematisk og god måte.

Videre sier han at politidistriktene organiserte seg forskjellig når det gjaldt implementeringen av SARA i 2013. Noen steder i landet hadde man øremerkede stillinger som SARA-koordinatorer og SARA-medarbeidere, mens andre steder i landet ble det lagt som en tilleggsoppgave til en annen stilling. Som følge av dette fikk mange ansatte “flere hatter”, og risikovurderingen ble ikke like godt fulgt opp. Som følge av dette ble det en del avvik i gjennomføringen av SARA-vurderingene i de ulike distriktene, som igjen førte til at noen distrikter ble bedre enn andre. Distriktene som har denne typen arbeid forankret i toppledelsen, og som klarer å få ansatt egne SARA-koordinatorer og SARA-medarbeidere, gjennomfører risikovurderingene på en bedre og mer dekkende måte.

Reiersen forklarer at det forebyggende arbeidet må være godt integrert gjennom SARA:SV, og det må være en god forankring og forståelse for risikoarbeidet hos den lokale politiledelsen. Det må settes av dedikerte og godt utdannet politipersonell til å gjøre risikovurderingen. Videre så må man ha et velfungerende tverrfaglig samarbeid, der politiet har opparbeidet seg et bredt kontaktnett med både eksterne og interne samarbeidspartnere, og som man kan benytte seg av for å treffe de rette forebyggende tiltakene. Erfaringen til Reiersen er at det tverretatlige samarbeidet fungerer godt. Han opplever at det er mange samarbeidsaktører ute i samfunnet som ønsker å samarbeide med politiet, og de fleste er godt kjent med at politiet bruker SARA:SV som risikovurderingsverktøy. Politiet jobber tett og godt med blant annet Familievernkontoret som forestår med mekling i saker med høyt konfliktnivå, samt barnevernet og krisesentrene.

Han mener det er en stor forskjell på politiets ivaretagelse av voldsutsatte nå, i forhold til før SARA:SV ble innført. Han ser blant annet at det oftere blir iverksatt og fulgt opp sikkerhetstiltak som uanmeldte hjemmebesøk, der patruljen kjører forebyggende patruljevirkosomhet på aktuelle adresser som følge av høyrisikosaker. Videre så benytter politiet seg av motivasjonssamtaler med både voldsutsatte og voldsutøver. Politiet har oftere samtaler med voldsutsatte med fokus på eget ansvar for egen sikkerhet. Eksempelvis husalarm, fjerning av navn på ringeklokke, bruk av postboks, ikke leilighet på sokkelnivå, kikkhull i døra osv. Politiet gjør også voldsutsatte i mye større grad kjent med de ulike

hjelpetiltakene som finnes i samfunnet. Politiet veileder også trusselutsatte i mye større grad til behandling i forbindelse med stressmestring, sinnemestring og rusavhengighet.

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har vi forsøkt å belyse hvilke muligheter og utfordringer SARA:SV gir i det forebyggende arbeidet til politiet. Vi har lagt hovedvekt på politiets motivasjonssamtale, hjemmebesøk og tverretatlig samarbeid. Gjennom arbeidet med oppgaven har vi sett at det må foreligge noen suksesskriterier for at SARA:SV skal fungere i politiets forebyggende arbeid. For det første må SARA:SV være godt forankret i politiledelsen, og det må prioriteres ved at det ansettes egne SARA-ansvarlige som er opplært innen feltet. Videre må det foreligge en vilje og interesse hos den enkelte polititjenesteperson for å tilegne seg kunnskap på området. Dette for å kunne møte komplekse saker som vold i nære relasjoner er. Vi vil også påpeke viktigheten av det tverretatlige samarbeidet. Av erfaring er tverretatlig samarbeid utfordrende, men her har vi sett at politiet har stor påvirkningskraft. Hvis det allerede foreligger etablerte og gode samarbeidsrutiner på tvers av etatene i fredstid, vil dette gjøre de akutte tiltakene bedre når det først skjer alvorlige hendelser.

SARA-modellen er i stadig utvikling og endring. Dette er helt nødvendig med tanke på hvor fort samfunnet vårt utvikler seg for øvrig. Man kan alltid bli bedre, noe som også gjelder rutinene ved bruk av SARA:SV. Ved blant annet hjemmebesøk, har vi sett at det bør tas en grundig vurdering om man bruker uniformert eller sivilt personell, da spesielt med tanke på stigmatisering. Vi har diskutert om det kan være hensiktsmessig for politiet og opplyse partene om statistikk som viser at partnervold ofte ikke er et engangstilfelle, og at volden ofte blir grovere. Dette for å motivere til endring. Vi har også stilt spørsmålet om det er mulig å utarbeide en mer tilpasset modell etter de norske forholdene ved å bruke mer av erfaringen fra Norge. Til slutt vil vi peke på drapsstatistikken, som viser tydelige tall på at vi langt ifra er i mål om å bekjempe vold i nære relasjoner. Dette er et området som fortsatt må bli satset på i fremtiden.

7.0 Litteraturliste

Aas, G. (2009). *Politiinnngrep i familiekonflikter. En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo*. Ph.d.-avhandling, Institutt for kriminologi og rettsosologi. Universitet i Oslo.

Aas, G. (2013). *Politiets erfaringer med, og håndtering av, volden i nære og familiære relasjoner*. Oslo: Politihøgskolen. Upublisert.

Aas, G. (2014a). Familievold som et spesialfelt for politiet? *Nordisk politiforskning, vol 1. Nr. 1/2014*.

Aas, G. (2014b). *Politiet og familievolden*. Oslo: universitetsforlaget 2014.

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (2017, 4. mai). *Om partnervold*. Hentet 29. august 2017 fra

https://www.bufdir.no/vold/Vold_og_overgrep_mot_voksne/Partnervold/

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (2016). *Rapportering fra krisesentertilbudene 2015*. Hentet 31. januar 2018 fra

https://www.bufdir.no/global/Rapportering_fra_krisesentertilbudene_2015.pdf

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving (5.utg.)*. Gyldendal akademisk.

Det kongelige justis- og beredskapsdepartement. (2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve*. (Meld. St. 15 2012-2013). Hentet 28. oktober 2017 fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1cea841363e2436b8eb91aa6b3b2d48e/no/pdfs/stm201220130015000dddpdfs.pdf>

Eidheim, S. (2010). Voldsutsatte kvinners tillit til politiet. S., R. Runhovde (Red.), *Tillit til politiet* (s. 91-123). PHS Forskning; 2010:4.

Goffman, E (2010). *Stigma, om afvigerens sociale identitet* (2. utg). Frederiksberg.

Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder (2.utg.)*. Fagbokforlaget.

Gundhus, H. (2014). Forebyggende politiarbeid. Larsson, P., Gundhus, H. & Granér, R. (Red.), *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Haaland, T., Clausen, S.E., & Schei, B. (2005). *Vold i parforhold - ulike perspektiver. Resultater fra den første landsdekkende undersøkelsen i Norge*. (NIBRR-rapport 2005:3). Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.

Isdal, P. (2010). *Meningen med volden (3. utg.)*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Justis- og beredskapsdepartementet. (2013). *Et liv uten vold: handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017*. Hentet 26. november fra https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf

Karlsen, L. Leite, R.L., Lunde, P.M., Spikkeland, G.G., Steinkopf, H. (2006). Kontroll, terapi eller begge deler? - Samarbeid om familievold mellom politi, barnevern og familiekontor. *Fokus på familien*, 4, 242-256. Hentet 03. desember fra https://www.idunn.no/fokus/2006/04/kontroll_terapi_eller_begge_deler_-_samarbeid_om_familievold_mellom_politi

Larsson, P., Gundhus, H. & Granér R. (2014). Politivitenskap - en introduksjon. Larsson, P., Gundhus, H. & Granér, R. (Red.), *Innføring i politivitenskap* (s. 19). Oslo: Cappelen Damm AS.

Lie, E.M. (2015). *I forkant*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2015.

Likestilling- og diskrimineringsombudet og krisesentersekretariatet. (2014). *Kampanjen Taushet tar liv*. Hentet 31.01.18 fra: <http://www.taushettarliv.no/2014/statistikk.html>

Lund, V. (1992). Mishandlede kvinners erfaringer med politiet. I: *Forskningsprogram om kvinnemishandling*. Rapport nr. 7. NAVF-rapport.

Malt, U. (2015). Empati. *Store Norske leksikon*. Hentet 03. desember fra <https://snl.no/empati>

Meling, S. (2015, 10.november). Økt innsats mot vold i nære relasjoner. *Stavanger Aftenblad*. Hentet 10. desember fra <https://www.aftenbladet.no/meninger/debatt/i/z4BRb/Okt-innsats-mot-vold-i-nare-relasjoner>

NOU 2003:31 (2003). *Retten til et liv uten vold— Menns vold mot kvinner i nære relasjoner*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.

NOU 2009:12. (2009). *Et ansvarlig politi- åpenhet, kontroll og læring*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.

NOU 2013:9. (2013). *Ett politi - rustet til å møte fremtidens utfordringer - politianalysen*, Oslo: justis- og beredskapsdepartementet.

Politidirektoratet (2014). *Veileder- risikovurderingsverktøy SARA:SV, det forebyggende sporet i partnervoldsaker*, POD- publikasjon.

Politidirektoratet (2008). *Veileder- vold i nære relasjoner*. Oslo: POD.

Politi-loven. Lov 4 august 1995 nr. 53 om politiet.

Politiet. (2017). Nasjonal drapsoversikt 2017, drap i Norge 2008-2017. Hentet 31. januar 2017 fra <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/drap/drapsoversikt-kripos-2017.pdf>

Sikkerhets-, Fengsels- og Rettspsykiatri, Nasjonalt kompetansesenternettverk. (2017).
Brukermanual, SARA-V3, vurdering av risiko for partnervold. Hentet 08. februar 2018 fra
<http://sifer.no/verktoy/detalj/sara-v3>

7.1 Selvvalgt pensum for begge kandidatene

Aas, G. (2009). *Politiinngrep i familiekonflikter. En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo*. Ph.d.-avhandling, Institutt for kriminologi og rettsosologi. Universitet i Oslo. (s.65-107). (s. 293-302).

Aas, G. (2014a). Familievold som et spesialfelt for politiet? *Nordisk politiforskning, vol 1. Nr. 1/2014*, (s. 58-82).

Aas, G. (2014b). *Politiet og familievolden*. Oslo: universitetsforlaget 2014. (272 sider)

Eidheim, S. (2010). Voldsutsatte kvinners tillit til politiet. S., R. Runhovde (Red.), *Tillit til politiet* (s. 91-123). PHS Forskning; 2010:4, (s. 91-123).

Isdal, P. (2010). *Meningen med volden* (3. utg.). Oslo: Kommuneforlaget AS, (s. 35-69, 221-272).

Karlsen, L. Leite, R.L., Lunde, P.M., Spikkeland, G.G., Steinkopf, H. (2006). Kontroll, terapi eller begge deler? - Samarbeid om familievold mellom politi, barnevern og familiekontor.

Fokus på familien, 4, (s. 242-256). Hentet fra

https://www.idunn.no/fokus/2006/04/kontroll_terapi_eller_begge_deler_-_samarbeid_om_familievold_mellom_politi